ANALIZA MUNCII DE PREDARE A LIMBII ROMÎNE ÎN ŞCOLILE MEDII TEHNICE ÎN LUMINA REZULTATELOR EXAMENELOR DIN ANUL ŞCOLAR 1952-1953

DE

CONSTANT MANECA

Însuşirea şi stăpînirea limbii romîne înarmează pe elevii şcolilor tehnice — viitoarele cadre de specialişti din fabrici, uzine şi de pe ogoare — cu posibilităţi largi de cunoaştere a ultimelor cuceriri din domeniul ştiinţei, le formează şi le dezvoltă gîndirea, le deschide noi orizonturi în cultura lor generală, dîndu-le în acelaşi timp uşurinţă şi siguranţă în exprimare. Marea majoritate a elevilor care urmează aceste şcoli studiază pentru ultima dată organizat şi metodic limba romînă.

De la reforma învăţămîntului şi pînă astăzi, studiul limbii noastre în aceste şcoli s-a îmbunătăţit an de an. Pe baza hotărîrii Sesiunii lărgite a Secţiei a VI-a a Academiei R.P.R., s-a mărit numărul de ore la toţi anii, s-a introdus studiul temeinic al gramaticii, ortografiei şi ortoepiei, la care s-a adăugat şi un număr de ore rezervate studiului învăţăturii staliniste despre limbă.

Astăzi, programa şcolilor medii tehnice prevede studiul ştiinţific al literaturii romîne de la începuturile ei şi pînă în zilele noastre, cu privire specială asupra operelor marilor noştri scriitori clasici şi ale scriitorilor noştri luptători pentru libertate şi democraţie. Limbii şi stilului acestor opere le sînt consacrate ore speciale; se vede din alcătuirea întregii programe preocuparea de a da elevilor cunoştinţe valabile, folositoare, legate de viaţă şi de uriaşele construcţii care se înfăptuiesc astăzi în patria noastră. Gramatica limbii romîne, atît de neglijată în trecut, este astăzi studiată temeinic, în legătură strînsă cu operele literaturii noastre. Pe lîngă studiile de gramatică, programa şcolară pentru anul al III-lea prevede un număr de ore rezervate predării noţiunilor de bază despre limbă şi caracterul ei.

Cu toate părţile ei pozitive, programa pentru limba şi literatura romînă a şcolilor medii tehnice pe anul 1952—1953, alcătuită de Ministerul Învăţămîn-

BDD-A10209 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:01 UTC)

tului Superior, nu corespunde în întregime specificului şcolilor pe care le serveşte, neräspunzînd uneori scopurilor şi caracterului învăţămîntului mediu tehnic. Astfel, această programă nu este în unele locuri decît o foarte sumară adaptare, o transpunere mecanică a programei de limbă şi literatură romînă pentru clasele a VIII-a — a XI-a ale şcolilor medii teoretice, făcută fără a se lua în considerare caracterul şi specificul şcolilor pentru care s-a făcut adaptarea. Programa şcolilor medii tehnice cuprinde întreaga materie prevăzută de programa şcolilor medii teoretice, repartizată pe un număr mult mai restrîns de ore.

Este ştiut însă că « supraîncărcarea programelor şcolare, ca şi tendinţa de a introduce în programele şcolare materie de învăţămînt inaccesibilă elevilor, dă naştere unei însuşiri superficiale şi şubrede a bazelor ştiinţelor »[1].

La întocmirea acestei programe nu s-a ţinut seama nici de pregătirea neuniformă a elevilor care intră în şcolile medii tehnice. Aceste şcoli sînt deschise tinerilor între 14 şi 25 ani care au absolvit cursul elementar şi dintre care mulţi se prezintă după o lungă perioadă de întrerupere a studiilor.

Pe lîngă aceste două lipsuri serioase, programa întocmită de Ministerul Învăţămîntului Superior păcătuieşte şi prin scurtimea ei (numai două pagini dactilografiate), prin stilul telegrafic şi chiar prin unele erori de redactare. Astfel, întîlnim în cele două pagini mai multe greşeli privind titlurile care se referă la programa pentru şcolile medii teoretice. Aşa, de exemplu, în loc de a scrie: « Literatura romînă în secolul al XIX-lea. Cultura şi literatura romînă în primul sfert al secolului al XIX-lea », programa Ministerului Învăţămîntului Superior scrie numai: « Literatura romînă în secolul al XIX-lea », sau în loc de: « Limba romînă în cel de al doilea sfert al secolului al XIX-lea », aceeaşi programă scrie: « Literatura romînă în cel de al doilea sfîrşit al secolului al XIX-lea ». Pe viitor va trebui să se dea mai multă atenţie condiţiilor de redactare a programei (din care nu lipsesc nici măcar greşelile de ortografie, de pildă *cunoştiinţe* în loc de *cunoştinţe* sau *Carageale* în loc de *Caragiale)*.

Programa şcolară pentru limba romînă trebuie să fie un îndreptar sigur, util şi potrivit cu scopurile învăţămîntului mediu tehnic, o călăuză bună în munca de predare. Extinderea ei, întocmirea cît mai amănunţită pe teme şi ore se impune mai ales acum, cînd învăţămîntul mediu tehnic este încă la început în ţara noastră şi cînd ducem lipsă de manuale şi metodici adecvate.

Să analizăm acum îndeaproape conţinutul programei analitice şi să vedem cum s-a făcut împărţirea materiei pe ani şi pe ore de curs.

În ceea ce priveşte anul I, programa este aproape la fel cu cea de clasa a VIII-a a şcolilor de zece ani, cu mici deosebiri, datorate numărului mai mic de ore (4 ore săptămînal în loc de 5, cîte sînt la clasa a VIII-a). Accentul cade

[1] Prof. I. T. Ogorodnikov şi Prof. P. N. Simbriev, Pedagogia, Ed. de stat didactică şi pedagogică, 1952, p. 114.

BDD-A10209 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:01 UTC)

pe studiul literaturii: din 4 ore, 3 sînt rezervate literaturii şi numai una gramaticii. În cadrul orelor de literatură se prevede a se studia literatura romînă din secolul al XVI-lea pînă la Vasile Alecsandri. Pentru gramatică s-a rezervat o oră pe săptămînă, în care — scrie laconic programa — «se va preda morfologia».

Referindu-ne la programa de limba romînă pentru clasele a VIII-a — a XI-a, vedem că şi aici programa şcolilor medii tehnice are unele lipsuri, cum este omiterea studiului vocabularului, foneticii şi ortografiei, atît de importante în formarea deprinderii de a vorbi şi de a scrie corect.

Planul de învăţămînt prevede pentru anul al II-lea un număr de trei ore săptămînal, dintre care programa a rezervat două ore literaturii şi o oră gramaticii. In cadrul orelor de literatură se prevede predarea materiei prevăzute de programa pentru clasa a IX-a (de la N. Filimon pînă la D. Th. Neculuţă) într-un număr mult restrîns de ore, iar pentru gramatică se indică cu acelaşi laconism: «În anul al II-lea se va preda sintaxa».

Pentru anul al III-lea sînt prevăzute două ore de limba romînă săptămînal. Programa consacră ambele ore studiului literaturii, rezervînd abia la două săptămîni o oră pentru gramatică. Programa de gramatică este foarte încărcată; se prevăd: repetiţii, analize, cunoştinţe generale despre limbă în lumina învăţăturii staliniste, compoziţie şi stil. La literatură se prevede predarea literaturii romîne din secolul al XX-lea cu privire specială asupra scriitorilor noi. Este evident că, în raport cu volumul materiei, numărul de ore e prea mic. Aceeaşi materie se face în clasa a X-a a şcolilor de zece ani într-un număr dublu de ore. În special la anul al III-lea programa de limba romînă pentru şcolile medii tehnice se abate serios de la principiul didactic fundamental al însuşirii temeinice a materiei. Autorii programei lasă pe fiecare profesor în parte să-şi adapteze singur, cum va putea, programa analitică.

Avînd în vedere caracterul şi specificul şcolilor medii tehnice — care trebuie să pregătească tehnicieni pentru toate ramurile de producţie — simpla reducere la scară a programei unor şcoli deosebite ca structură nu este o bună soluţie. În şcoala medie tehnică, la predarea limbii şi literaturii romîne, accentul trebuie să cadă asupra studiului limbii cel puţin în primii ani, pentru a face pe elevi să-şi însuşească la perfecţie acest important instrument de comunicare şi dezvoltare. Studiul temeinic al gramaticii, foneticii şi vocabularului, ortografiei şi ortoepiei dă posibilităţi largi de dezvoltare elevilor. Stăpînind bine cunoştinţele din acest domeniu, ei vor deveni cadre bine pregătite, capabile să facă faţă însuşirii ultimelor cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii.

De aceea, la alcătuirea programei de limba romînă pentru şcolile medii tehnice trebuie să se pună accentul pe cunoştinţele de limbă, cele de literatură urmînd să fie strîns legate de acestea.

Pentru a evita lipsurile programei din anul 1952—1953, Ministerul Învăţămîntului trebuie să întocmească o programă care să corespundă specificului şi caracterului şcolilor medii tehnice. Din această programă nu va trebui

BDD-A10209 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:01 UTC)

să lipsească studiul foneticii, al ortografiei şi al ortoepiei. Tot astfel, volumul cunoştinţelor de istorie literară trebuie adaptat numărului de ore prevăzut de planul de învăţămînt şi raportat la importanţa materialului care se studiază. Nu va mai trebui să existe o simplă transpunere mecanică de la o programă la alta, dictată numai de reducerea numărului de ore; trebuie să se evite adaptări formale ca acelea făcute în cazul numărului de ore rezervat pentru studiul vieţii şi operei scriitorilor Vasile Alecsandri, Mihail Eminescu: pe cînd la Alecsandri numărul de ore s-a redus de la 20 de ore (cît era prevăzut în programa pentru şcolile teoretice) la 16 ore, la Eminescu acest număr a fost redus la mai mult de jumătate (de la 22 de ore la 10 ore). Transpunerea aceasta mecanică a dus la minimalizarea importanţei operei marelui nostru poet Eminescu, la imposibilitatea de a fi studiată temeinic. Toate aceste lipsuri ale programei analitice se datoresc nu numai Ministerului Învăţămîntului Superior, ci şi cabinetelor metodologice ale Ministerului Învăţămîntului Public, Secţiilor de învăţămînt din ministerele de resort, cît şi Institutului de lingvistică al Academiei R.P.R.

În anul care s-a încheiat, metodica predării limbii romîne în şcolile medii tehnice s-a îmbunătăţit şi ea. Metodicile apărute, cursurile I.C.D., cercurile pedagogice şi materialul sovietic au fost ajutoare preţioase în munca zilnică a profesorilor. În general, predarea limbii romîne s-a făcut în mai bune condiţii. Cu toate acestea, s-a simţit lipsa unei metodici specifice şcolilor medii tehnice şi în special lipsa completă a unei metodici pentru predarea gramaticii. O metodică ştiinţifică pentru predarea gramaticii ar fi fost cu atît mai utilă, cu cît studiul gramaticii a fost lăsat pe ultimul plan de şcoala burgheză din trecut. De asemenea metodica este o călăuză folositoare şi pentru cadrele tinere care acum intră în învăţămînt.

În consecinţă, Ministerului Învăţămîntului şi institutelor de pedagogie le revine sarcina de a elabora metodici ştiinţifice pentru predarea limbii şi literaturii romîne în şcolile medii tehnice, acestea constituind un important ajutor pentru profesori şi pentru desfăşurarea muncii la catedră.

Trecînd la problema manualelor, se constată că, dacă la şcolile medii de zece ani au existat unele manuale şi antologii, în schimb pentru şcolile medii tehnice nu s-a tipărit nimic. În felul acesta, elevii şi profesorii acestor şcoli au fost lipsiţi cu desăvîrşire de ajutorul cel mai important în studiul limbii romîne.

Din această cauză, profesorii au trebuit să-şi dicteze lecţiile şi să recurgă la tot felul de ediţii pentru a face să le parvină elevilor textele alese din scriitorii studiaţi. Aceste dificultăţi au încetinit considerabil ritmul predării şi au îngreuiat asimilarea cunoştinţelor. Lipsa manualelor ar fi putut fi oarecum acoperită, dacă bibliotecile şcolilor respective ar fi fost bine înzestrate cu exemplare suficiente din operele prevăzute în programă. Aceasta însă nu s-a făcut pretutindeni şi, în felul acesta, unii elevi se mulţumesc cu puţinul material ce se citeşte în clasă.

BDD-A10209 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:01 UTC)

Pe lîngă aceste greutăți, lipsa manualelor este și una din cauzele faptului că mulți dintre elevi nu știu să citească expresiv. Lipsa exercițiilor de lectură expresivă lasă un important gol în pregătirea elevilor.

Ministerului Învățămîntului îi revine sarcina de a publica manuale de limba romînă pentru școlile medii tehnice, pentru a acoperi cît mai curînd această serioasă deficiență din învățămîntul tehnic.

Rezultatele muncii din cursul anului au ieșit la iveală cu ocazia examenelor. Examenele de limba romînă de la școlile medii tehnice au arătat progresul mare care s-a făcut în acest an în predarea și asimilarea cunoștințelor de limbă și literatură, cu toate greutățile întîmpinate de profesori și elevi. La examene s-a văzut că majoritatea elevilor mînuiesc cu siguranță și ușurință limba, alcătuind fraze frumoase, corecte din punct de vedere gramatical și juste ca fond. Lucrările de control au fost în general bune, ortografic scrise și frumos compuse. S-a observat un real progres nu numai în modul de a scrie și de a se exprima al elevilor, ci și în cunoștințele lor de gramatică. Cei mai mulți dintre ei cunosc chestiunile de gramatică, știu să facă analiza gramaticală a unui text și dovedesc interes pentru aceste probleme.

Progresul făcut în asimilarea cunoștințelor de limbă se vede și în următoarele date: la Școala medie tehnică de electrificare « Iosif Rangheț » din București, la anii II și III, un procent de 85% din numărul elevilor scriu fără nici o greșeală de gramatică sau ortografie. De evidențiat sînt elevii greci de la această școală care scriu și se exprimă corect romînește, deși nu studiază limba noastră decît de doi ani. Acest fapt dovedește că la această școală s-a făcut un învățămînt de calitate, care a reușit să-și atingă scopul. O metodă demnă de urmat este aceea a profesorului I. Popescu, de la Școala medie tehnică de electrificare « Iosif Rangheț » din București, care a inițiat ore de lectură în afara programului, în care profesorul, împreună cu elevii, citea din operele marilor noștri scriitori.

Caietele elevilor sînt, în general, îngrijite, ele conțin lucrări bune, care dovedesc o serioasă pregătire.

Acolo unde profesorii și-au făcut conștiincios datoria și unde orele au fost integral folosite, rezultatele muncii au fost foarte bune.

Cu toate acestea, mai sînt încă lipsuri care nu au fost înlăturate, cele mai multe fiind rămășițe ale trecutului. Mai sînt încă profesori la materiile de specialitate care nu înțeleg să susțină activitatea profesorului de limba romînă și neglijează greșelile de exprimare și ortografie. Astfel, profesorul Luchian de la Școala medie tehnică veterinară din București nu are nici un fel de exigențe față de forma răspunsurilor elevilor săi. El îi și oprește să răspundă în fraze curgătoare, mai largi, și îi obligă să dea răspunsuri telegrafice, « precise », adică excesiv de schematice și rezumative.

Or, este imposibil ca elevul să capete deprinderea de a vorbi cursiv și frumos numai în cadrul orelor de limba romînă. Fără sprijinul tuturor profesorilor,

BDD-A10209 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:01 UTC)

elevul nu se poate obişnui să vorbească corect şi să se controleze permanent în vorbire. Un exemplu pozitiv în această direcţie este profesoara Mioara Budaşcă, de la aceeaşi şcoală, care corectează permanent vorbirea elevilor şi se preocupă mult de însuşirea corectă a terminologiei ştiinţifice.

Atenţia pe care profesorii de alte specialităţi o dau problemelor legate de scrierea şi exprimarea elevilor constituie un ajutor foarte important pentru studiul limbii romîne în şcolile medii tehnice, deoarece aici numărul de ore pentru limba romînă este mult mai redus decît la şcolile teoretice.

O altă mentalitate greşită, de data aceasta din partea elevilor şi — uneori — din partea unor profesori, este aceea de a socoti limba romînă ca un obiect secundar, căruia nu trebuie să i se dea prea multă importanţă.

Pe lîngă acestea, mai sînt o serie de lipsuri care se datoresc deficienţelor, programei, lipsei manualelor etc. Astfel, datorită faptului că studiul gramaticii foneticii şi ortografiei este lăsat pe al doilea plan, unii elevi mai fac încă serioase greşeli de ortografie şi gramatică. Aşa de exemplu, în lucrările elevilor Şcolii medii tehnice de comerţ din Cluj s-au constatat grave greşeli de ortografie chiar la anul al III-lea. De exemplu: *lau* (în loc de *l-au*), *s-au* (în loc de *sau*), scrierea cu un singur *i* acolo unde trebuie cu doi *i* etc.

La Şcoala medie tehnică de metalurgie nr. 2 din Bucureşti, cu ocazia examenelor de sfîrşit de an, s-au constatat de asemenea multe greşeli de ortografie în lucrările elevilor: *scriitori*, *muncitori* (pentru *scriitorii*, *muncitorii*), *revoluţiea patriea*, *poeziea* etc. Acelea şi greşeli de limbă şi ortografie se întîlnesc şi la elevii Şcolii medii tehnice de electrificare « Iosif Rangheţ » din Bucureşti. Este de remarcat că în tezele elevilor greci de la Şcoala « Iosif Rangheţ », care au studiat temeinic în cadrul orelor speciale de pregătire, nu se întîlnesc astfel de greşeli.

Tot faptului că studiul gramaticii nu a fost suficient aprofundat se datoresc şi exprimările telegrafice ale elevilor, greşelile de topică, lipsa acordului etc.

Lipsa manualelor şi a exerciţiilor de lectură expresivă s-a oglindit în lectura greoaie şi inexpresivă a unor elevi.

În sfîrşit, o ultimă lipsă serioasă observată cu ocazia examenelor este imposibilitatea elevilor de a aplica la analiză cunoştinţele lor de gramatică. S-a observat, că, deşi cunosc teoretic problemele, unii elevi nu ştiu totuşi să analizeze un text din punct de vedere gramatical. De asemenea, nu pot exemplifica regulile sau definiţiile enunţate. Acest fapt reflectă, desigur, o predare formalistă, ruptă de practică, absenţa exerciţiilor de analiză gramaticală şi, în special, lipsa de preocupare permanentă a profesorului de modul cum elevul şi-a însuşit cunoştinţele de gramatică. S-a observat că în special elevii care dovedeau a fi citit literatură erau şi cei mai buni la analizele gramaticale.

De aici reiese rolul important pe care-l au bibliotecile şcolare în susţinerea cursului de limba romînă. Lectura operelor marilor noştri scriitori îmbogăţeşte vocabularul elevului, îl face stăpîn pe gramatică, îi formează un limbaj ales.

BDD-A10209 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:01 UTC)

Rezultatele examenelor de la şcolile medii tehnice arată progresul real făcut în predarea şi însuşirea cunoştinţelor de limba romînă. Atît din punct de vedere al conţinutului, cît şi din punct de vedere al metodelor, învăţămîntul limbii romîne în şcolile medii tehnice s-a îmbunătăţit în mod simţitor faţă de anii trecuţi.

În concluzie, cu toate aceste succese importante, au rămas totuşi unele lipsuri, care trebuie lichidate cît mai repede. Astfel trebuie revizuită programa analitică pentru limba romînă, urmînd să se întocmească o programă adecvată caracterului şi specificului şcolilor medii tehnice, în care să se pună accentul pe studiul limbii şi în care studiul literaturii să fie astfel repartizat, încît fiecărui autor să i se rezerve un număr de ore corespunzător cu locul pe care-l ocupă în literatură.

Trebuie întocmite manuale corespunzătoare programei analitice, care să fie un preţios ajutor în munca elevilor şi profesorilor.

Bibliotecile şcolilor medii tehnice, prin asigurarea unui număr suficient de cărţi din literatura noastră, au sarcina de a susţine efectiv munca de la catedra de limba romînă. Ministerul Învăţămîntului, ministerele de resort, Institutul de lingvistică al Academiei R.P.R., «Gazeta învăţămîntului» şi revista «Limba romînă» trebuie să se ocupe de modul cum se desfăşoară învăţămîntul în şcolile medii tehnice şi să ajute efectiv la întocmirea programelor, manualelor şi metodicilor.

Însă factorul hotărîtor care determină în ultimă instanţă calitatea procesului de învăţămînt sînt profesorii. Acestora le revine sarcina de onoare de a munci neobosit pentru a insufla tinerelor generaţii dragostea pentru limba noastră, de a forma tineri care să mînuiască cu siguranţă acest minunat mijloc de comunicare şi luptă, adevăraţi oameni noi, constructori ai comunismului.

Profesorii trebuie să aibă mereu în minte cuvintele rostite de tovarăşul Gh. Gheorghiu-Dej la Congresul Învăţătorilor şi să se arate demni de înalta misiune ce le-a fost încredinţată:

«Statul de democraţie populară i-a încredinţat învăţătorului o misiune înălţătoare, aceea de a forma pe noul cetăţean al ţării noastre, ziditor al socialismului, de a făuri cadrele noi, necesare construcţiei socialiste, capabile să aplice în viaţă ştiinţa şi tehnica nouă» [1].

(Articol redactat pe baza materialului cules de pe teren de colectivele Institutelor de lingvistică)

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, Articole cuvîntări. Ed. pentru literatură politică, ed. a III-a, p. 604.

BDD-A10209 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:01 UTC)